

Niezwykłe zakończenie wystawy z Republiką Pińczowską w Muzeum Armii Krajowej w Krakowie. Rozpoznani mieszkańcy Działoszyc

[Redakcja Polska Press](#)

27 marca 2025, 15:50



Wejście Armii Krajowej do Działoszyc - lipiec 1944

[Zobacz galerię\(5 zdjęć\)](#)

„Rzeczpospolite Partyzanckie. Enklawy wolności” to niezwykła wystawa w krakowskim Muzeum Armii Krajowej prezentująca sytuację z 1944 roku, kiedy formacje partyzanckie, głównie Armii Krajowej, wyzwoliły kilka tysięcy kilometrów kwadratowych, tworząc enklawy wolnej Polski. To wyjątkowa sytuacja podczas niemieckiej okupacji Europy. Symbolem wystawy była fotografia przedstawiająca wejście 26 lipca 1944 roku oddziałów akowskich do Działoszyc – miasteczka w powiecie pińczowskim w województwie świętokrzyskim. Wystawa zakończyła się zaskakująco - okazało się, że bliscy rozpoznali na zdjęciach żołnierzy i mieszkańców Działoszyc.

Zdjęcie, które ożywiło historię! Rozpoznali swoich krewnych z Działoszyc z czasów wojny

Podpis pod zdjęciem brzmiał: „Wkroczenie do Działoszyc oddziału Tomasza Adrianowicza „Pazura” imienia Bartosza Głowackiego, ze składu batalionu informacyjnego 106 Dywizji Piechoty Armii Krajowej”. Na fotografii zaś widoczna grupa mężczyzn w sortach mundurów z bronią w ręku i kwiatami maszeruje wzdłuż wybrukowanej ulicy pośród mieszkańców przyglądających się temu wyjątkowemu wydarzeniu.

Zobacz w galerii zdjęć - wejście żołnierzy Armii Krajowej do Działoszyc w lipcu 1944 roku

31 stycznia 2025 roku Muzeum Armii Krajowej i wystawę odwiedzili państwo **Kinga Statowska i Krzysztof Turczyński**, którzy rozpoznali na tej fotografii swoich krewnych. W kolumnie maszerujących partyzantów trzeci od lewej to **Andrzej Zwoliński „Jędrus”**, natomiast piąty od lewej **Ryszard Zwoliński „Inteligent”**. Za oddziałem w jasnym płaszczu rozpoznana przez panią Kingę została pani Porębska. Oddział kroczy ówczesną ulicą Kościelną w kierunku działoszyckiego rynku, w głębi widoczny jest mur okalający kościół pod wezwaniem świętej Trójcy, obok muru dom mieszkalny żydowskiego felczera Moszenberga i budynek dawnego Magistratu. I co najważniejsze. Aparat fotograficzny obsługiwał **Witold Woźniakowski**, który w ten sposób rejestrował jeden z najważniejszych dni w dziejach Działoszyc.

Oprócz tego goście przekazali do zbiorów Muzeum różne zdjęcia związane z Działoszycami, w tym inne fotografie przedstawiające wkroczenie oddziałów akowskich do miejscowości.

Na zdjęciach możemy zobaczyć wejście oddziałów partyzanckich podporucznika Tomasza Adrianowicza „Pazura” na działoszycki rynek, przemarsz ulicami miasteczka, radość mieszkańców, grupę żandarmów z posterunku w Działoszycach rozbrojoną przez podkomendnych „Pazura” w czasie akcji zajęcia miasteczka.

Zajęcie Działoszyc i inne wydarzenia w regionie zapoczątkowały historię tak zwanej Republiki Pińczowskiej lub Rzeczypospolitej Proszowicko-Kazimierskiej liczącej około 1000 kilometrów kwadratowych. W kolejnych dniach likwidowano inne niemieckie załogi w okolicznych miejscowościach - w tym Pińczów, Skalbmierz, Książ Wielki, Brzesko Nowe, Janowice, Kazimierza Wielka, Koszyce, Nowy Korczyn, Proszowice, Sancygniów, Słaboszów i Wiślica tworząc na tym terenie strefę pod zarządem Polskiego Państwa Podziemnego oraz oddziałów Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich.

Na wystawie mamy także autentyczną broń i pamiątki ze Świętokrzyskiego z muzeów w Kielcach, Pińczowie i Sancygniowie.

W sobotę 29 marca, w przedostatnim dniu eksponowania wystawy, w Muzeum Armii Krajowej pojawią się mieszkańcy Działoszyc i kilku innych miejscowości, którzy raz jeszcze spojrzą na unikatowe zdjęcia, aby zrekonstruować tę wojenną historię.

Zobacz w galerii zdjęć - wejście żołnierzy Armii Krajowej do Działoszyc w lipcu 1944 roku

Rzeczypospolite partyzanckie

Rzeczypospolite partyzanckie to tereny opanowane przez siły własne Armii Krajowej i utrzymane przez dłuższy czas przez oddziały polskiego podziemia. Obszary te powstawały w wyniku akcji partyzanckich oraz działań powstańczych w okresie poprzedzającym lub w toku wykonywania zadań operacji „Burza”. Realizacją

powstańczej formy walki było również zdobywanie miast samodzielnie lub wspólnie z Armią Czerwoną.

Rzeczpospolite partyzanckie i walka o miasta były najbardziej wymownymi wystąpieniami zbrojnymi, które przyniosły największe spełnienie i momenty chwały dla żołnierzy Armii Krajowej, jednocześnie będąc źródłem głębokich przeżyć, uniesień i radości dla umęczonego okupacją i terrorem polskiego społeczeństwa. W Muzeum Armii Krajowej w Krakowie jeszcze tylko przez tydzień zobaczyć będzie można niezwykłą wystawę „Rzeczpospolite Partyzanckie. Enklawy wolności” prezentującą wysiłek zbrojny żołnierzy Armii Krajowej od stycznia 1944 roku do stycznia 1945 roku.

Oprócz tematyki 1944 roku ekspozycja podejmuje zagadnienia pierwowzorów Rzeczpospolitych lub tak zwanych republik partyzanckich, do których zaliczyć można stworzony przez majora Henryka Dobrzańskiego pseudonim „Hubal” i jego Oddział Wydzielonego Wojska Polskiego obszar wolny od okupacji niemieckiej na przełomie 1939/1940 roku oraz samoobrony polskie działające w latach 1943 i 1944 na terytorium dawnych województw wschodnich II Rzeczypospolitej. Ich celem była obrona ludności polskiej przed działaniami ludobójczymi ukraińskich nacjonalistów (tzw. Rzeź wołyńska).

Ukazane zostały najważniejsze zarówno na obszarze wschodnim II Rzeczypospolitej to jest Republika Zasmycka funkcjonująca pomiędzy Kowlem a Włodzimierzem Wołyńskim w kwietniu 1944 roku utworzona przez 27 Wołyńską Dywizję Piechoty Armii Krajowej, czy też republiki Dziewieńska i Turgielska utworzone w powiecie oszmiańskim w województwie wileńskim, a funkcjonujące od stycznia po lipiec 1944 roku. ednocześnie jako enklawy wolności ukazano wyzwolone przez Armię Krajową w lipcu 1944 roku Wilno - Operacja „Ostra Brama” i Lwów - Powstanie Lwowskie.

Przedstawiono też 550 kilometrowy marsz zgrupowania stołpecko-nalibockiego do Kampinosu, powstanie Republiki Kampinoskiej i jej funkcjonowanie wraz z działaniami związanymi ze wsparciem Powstania Warszawskiego.

Na kolejnych planszach odnajdujemy republiki:

Rzeczpospolitą Pińczowską zwaną też Kazimiersko – Proszowicką Rzeczpospolitą Partyzancką, która obejmowała około 1000 kilometrów kwadratowych i powiaty: miechowski, proszowski i pińczowski, Rzeczypospolitą Wszechowską, gdzie też przeczytamy o dwudniowej zwycięskiej bitwie pod Radoszycami - 2-3 sierpnia 1944 roku, Iwonicką na Podkarpaciu, która funkcjonowała między lipcem a wrześniem 1944 roku. Dalej zetkniemy się z republikami Rzeczypospolitymi Raciechowską i Ochotnicką w Małopolsce, z których ta druga przetrwała do stycznia 1945 roku kończąc tym samym realizację „Burzy” przez Armię Krajową.

Ponadto zwiedzający zetknie się z eksponatami - broń, weksylium i pamiątki - oraz oryginalnymi dokumentami z tego okresu.

Swego rodzaju podsumowaniem jest część wystawy nazwana epilogiem z fotografiami żołnierzy i dowódców Armii Krajowej oraz plakatami, a także kalendarium. Całość uzupełniają wielkoformatowe fotografie ukazujące między innymi marsz na pomoc Warszawie, wóz bojowy zdobyty przez partyzantów, wkroczenie do Działoszyca oraz mapa II Rzeczypospolitej z zaznaczonymi miejscami istnienia republik/rzeczpospolitych partyzanckich.

Wystawa czynna tylko do końca marca 2025 roku.

<https://echodnia.eu/swietokrzyskie/niezwykle-zakonczenie-wystawy-z-republika-pinczowska-w-muzeum-armii-krajowej-w-krakowie-rozpoznani-mieszkancy-dzialoszyca/ar/c1-19093409>